

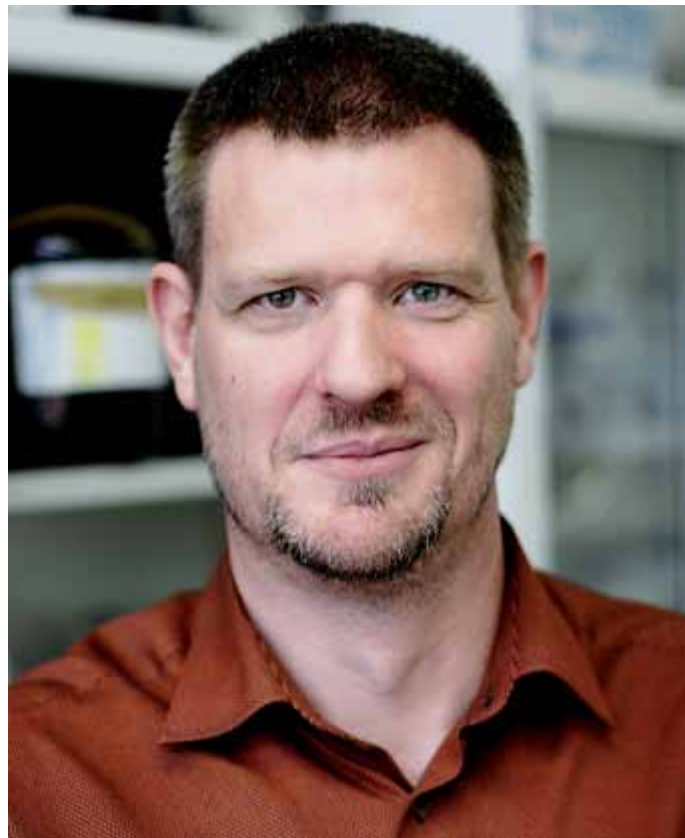
Assaig Lluís Martínez

La llibertat era això

És difícil trobar un llibre de divulgació científica que contingui tantes idees estimulants en poc menys de tres-centes pàgines com *L'enigma de la llibertat*, del doctor en biologia David Bueno i Torrens (Barcelona, 1965). El llibre va obtenir el premi europeu de divulgació científica i, en acabar de llegir-lo, el lector no pot menys que concloure que el guardó va ser entregat amb tota justícia.

Sovint es relacionen la naturalesa i la cultura com a termes oposats. Pel que fa a la humanitat, durant molt de temps s'ha cregut que allà on comença la civilització acaba la biologia. La cultura humana seria, doncs, la fórmula de la humanitat per sotstreure's a la dictadura de la selecció natural. Doncs bé: el text del doctor Bueno, especialista en genètica i biologia del desenvolupament, intervé pràcticament de manera definitiva en la discussió i conclou que la cultura humana va néixer per la pressió de la mateixa selecció natural. O dit en altres paraules: la creació cultural és la manera que la humanitat va utilitzar per adaptar-se millor al medi natural. És a dir que, al contrari del que es creu, la selecció natural no ha deixat d'actuar mai sobre l'ésser humà, de manera que alguns valors culturals han acabat per incorporar-se a la nostra biologia. Des d'aquest punt de vista, l'altruisme, l'optimisme i l'espiritualitat tenen una explicació biològica perfectament comprensible. Són especialment interessants les pàgines dedicades al llenguatge.

En l'epíleg del llibre, l'autor afirma que els espais mentals de llibertat de pensament "tenen una base biològica i genètica i un clar sentit adaptatiu, i per aquest motiu han estat afavorides per la selecció natural com a mecanisme propi de supervivència del nostre llinatge". Cosa que no vol

L'enigma de la llibertat

Autor: **David Bueno**

Premi de divulgació científica

Editorial: **Bromera**

Alzira, 2011

Pàgines: **288**

Preu: **21,95 euros**

David Bueno, doctor en biologia, va guanyar el premi europeu de divulgació científica ARXIU

dir que la llibertat sigui menys valuosa.

Aquesta i altres conclusions estan molt ben argumentades al llarg del llibre, i això és el que el fa especialment valuós, al marge que, personalment, puguem estar d'acord o no. El mateix autor explica: "no pretenc ser reduccionista i restringir un tema tan complex com el de la llibertat a un sol vessant, sinó aprofundir en el seu vessant biològic per analitzar els aspectes biològics i evolutius que la condicionen". Interessant remarca, perquè tan antiga

com la suposada antítesi entre la cultura i la naturalesa és la del determinisme i la llibertat.

Al llarg de l'argumentació es van exposant una sèrie d'informacions, algunes de les quals d'aquest mateix 2011, que aporten interessants punts de vista sobre l'espècie humana. El llibre té dues parts: una primera dedicada a explicar els conceptes bàsics dels principals processos evolutius i una segona en la qual es parla de la història evolutiva de la nostra espècie.

Una de les idees estimulants que conté aquest llibre és que, tot i que la humanitat està formada per gairebé 7.000 milions d'individus, no hi ha dos cervells exactament iguals. No tots responen de la mateixa manera als mateixos estímuls. I el mateix cervell pot reaccionar de manera diferent al mateix estímul. El marge de maniobra que ens dóna la biologia és prou ampli per parlar de llibertat. Si no és que tenim en compte que és justament aquest gran marge de maniobra una de les eines que ha permès que un grup de només 2.000 individus, dels quals prové tota la humanitat actual, s'escapolís de l'extinció fa 150.000 anys. Altres, com els neandertals, no van tenir tanta sort, segurament perquè el seu llenguatge i la seva habilitat social no estava tan desenvolupada com la dels *Homo* que van venir de l'Àfrica. Tot va ser qüestió de només 78 gens amb diferències significatives amb els de l'home de cromanyó; és a dir, nosaltres. Bueno aprofundeix en algunes diferències entre la nostra espècie i la d'altres homes. Potser la idea més interessant és el fet comprovat que l'*Homo sapiens* és l'únic que va anar perfeccionant les seves eines, mentre que les eines d'altres espècies es van mantenir inalterades fins a la seva extinció. És a dir, no tenien creativitat.

Un text d'aquestes característiques corre el risc d'utilitzar un llenguatge que no estigui a l'abast de tothom. El doctor Bueno, que ja té experiència com a divulgador de la ciència, ha sortejat amb habilitat aquest perill. El llibre el pot entendre qualsevol lector amb una mínima inquietud per aquesta temàtica i que vol aprofundir en l'enigma de l'espècie humana. El llibre contribueix a respondre a la pregunta de quins són els elements que ens fa humans. *